

Ajankohtaista säädösrintamalla: Mielenterveys- ja päihdelainsäädännön uudistaminen

**Sosiaalineuvos Virva
Juurikkala**

6.6.2022

Mielenterveys- ja päihdelainsäädännön uudistaminen

- Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimia uudistetaan mielenterveys- ja päihdelainsäädäntö.
- Tällä hallituskaudella jatkettiin jo edeltävällä hallituskaudella aloitettua työtä.
- Mielenterveys- ja päihdepalveluiden toiminnallinen erillisuus muista palveluista hajanaisessa palvelujärjestelmässä voi vaikeuttaa palveluita tarvitsevien pääsyä palveluihin ja edesauttaa palveluista pois putoamista.
- Ehdotus on lausunnoilla 10.6.2022 saakka (ruotsinkielisen käännöksen lausuntoaika 23.6. saakka)
  - Eduskuntaan budjettilakina vko 37
  - Lakimuutokset voimaan 1.1.2023-

Mielenterveys- ja päihdelainsäädännön uudistamisen HE:n tavoitteet

- Parannetaan palveluja erityisesti
  - parantamalla asiakkaiden ja potilaiden pääsyä ja tavoittamista palvelujen piiriin
  - tarjoamalla vaikuttavia ja asiakkaan ja potilaan tarpeen mukaisia palveluja
  - sovittamalla palveluja yhteen, ja
  - turvaamalla jatkuvuutta asiakkaan ja potilaan siirtyessä palvelusta toiseen.
- Turvataan palvelujen kokonaisuus ja siten myös vähennetään tahdosta riippumattoman hoidon käyttöä.
- Selkeytetään sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä mielenterveys- ja päihdepalveluissa ja vahvistetaan niiden yhteensovittamista.
- Tavoitteena myös integroida mielenterveys- ja päihdepalvelut lähemmin osaksi muuta sosiaali- ja terveydenhuoltoa.
  - Luovutaan erillislaeista näiden palvelujen kohdalla ja säädetään palveluista jatkossa siellä missä muistakin sosiaali- ja terveysterveystoimista.

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen HE:n keskeinen sisältö

- Säädetään mielenterveys –ja päihdepalveluista jatkossa sosiaalihuolto- ja terveydenhuoltolaeissa siten, että mielenterveys- ja päihdehuoltolakeihin jäisi vain tahdosta riippumatonta hoitoa + valtion mielisairaaloita koskeva sääntely.
  - Kuitenkin päihdehuoltolain tahdosta riippumattoman hoidon sääntelyssä oleva hoito väkivaltaisuuden perusteella poistettaisiin osana tätä HE:tä, koska sitä ei ole käytännössä käytetty.
- Mielenterveys- ja päihdepalvelujen parantaminen (kehyksissä 18 milj. euroa)
  - Monimuotoinen hoito (erit. liikkuva psykiatrinen avohoito)
  - hoidon jatkuvuus (palvelusta toiseen siirryttäessä, mm. nuorten palveluista täysi-ikäisten palveluihin)
  - yhteisösosiaalityö
  - päiväkeskustoiminta ja tilapäinen majoitus
  - työnohjaus
- Aluehallintovirastojen velvollisuus lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen työnjaon kehittämisen yhteistyökokouksista siirtyy mielenterveysasetuksesta sosiaali- ja terveydenhuoltolakein.
- Muutamissa muissa laeissa olevat viittaukset mielenterveyslakiin tai päihdehuoltolakiin muutetaan; päivitykset mm. asiakasmaksulakiin.
- Samalla tehdään päihdehuoltoa koskevien säännösten sote-yhteensovittaminen (=kunta vaihtuu hyvinvointialueeseen), mikä vaikuttaa keskeisesti hankkeen aikatauluun.

Sosiaalihuoltolain ja terveydenhuoltolain yhteisiä muutoksia

- Muu riippuvuuskäyttäytyminen näkyviin lakiin päihteiden ongelmakäytön lisäksi (toiminnalliset riippuvuudet)
- Yhteiset palvelut –sääntelyn täsmentäminen
  - **Tarkoituksena, että valittavan lainsäädännön ja sitä seuraavat menettelytavat ratkaisi annetun palvelun sisältö eikä se, miten palvelu on hallinnollisesti organisoitu.**
  - **Sääntelyn selkeyttämisenä tavoitteena palvelujen yhteensovittamisen parantaminen selkeyttämällä rooleja ja vastuita.**
- Sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyön ja johtovastuun selventäminen kiireellisessä tilanteessa annetun psykososiaalisen tuen osalta
- Psykososiaalinen tuki äkillisissä järkyttävissä tilanteissa omaksi pykäläksi kumpaankin lakiin; sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kirkastetaan

Terveydenhuoltolain muita muutoksia

- Terveyden- ja sairaanhoidon kokonaisuuden turvaaminen
  - Tarkoituksena on edistää terveydenhuollon palvelujen sovittamista yhteen ja terveyden edistämisen ja tarvittavan muun terveydenhuollon toteutumista mielenterveyden häiriötä sairastavalla potilaalla.
- Mielenterveyspalveluja toteutettava myös perusterveydenhuollon ja erikoissairanhoidon yhteistyönä.
  - Edesauttaa monipuolisen hoitovalikoiman ylläpitämistä ja kokonaisvoimavarojen optimaalista käyttöä.
- Kiireellisen hoidon täsmentäminen
  - Kiireellisen hoidon pykälässä todettaisiin nimenomaisesti, että kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan myös päihteiden käytöstä johtuvaa välitöntä katkaisu- ja vieroitushoidon tarvetta. Kyse ei ole uudesta velvoitteesta.

Sosiaalihuoltolakiin rakenteellisia muutoksia (ei suuria sisältömuutoksia)

- Päihdetyö ja mielenterveystyö shl 3§:n määrittelyihin → keskeinen osa sosiaalihuoltoa, ei irrallinen palveluala
- *Päihde- ja riippuvuustyön sekä Mielenterveystyön* toteuttamista tarkennetaan
  - Päihdehuolto –termi poistuu käytöstä; kohdennettu työ kuitenkin jatkuu.
  - Selkeytetään asiakkaan oikeutta *kaikkiin* tarvitsemiinsa palveluihin
  - Määritellään täsmällisemmin ne konkreettiset palvelut, joita sosiaalihuollossa tulee tarjota erityisesti päihteiden käyttäjille suunnattuina palveluina:
    - Sosiaalihuollon palveluista *ainakin sosiaalityötä, sosiaaliohjausta, sosiaalista kuntoutusta ja asumispalveluja* tulisi tarjota myös erityisesti päihteiden käyttäjille tai riippuvuuskäyttäytymiseen suunnattuina palveluina.
  - Täsmennetään mielenterveystyön toteuttamista sosiaalihuollossa. Sosiaalihuollon palveluista ainakin sosiaalityön, sosiaaliohjauksen ja sosiaalisen kuntoutuksen palveluja sekä asumispalveluja tulisi tarjota myös erityisesti mielenterveysongelmasta tai psyykkisen toimintakyvyn heikkenemisestä johtuvaan tuen tarpeeseen.
  - Asiakkaan oikeutta tarvitsemiinsa sosiaalipalveluihin ja tukeen vahvistetaan.

Esityksen muutosehdotukset sosiaaliseen kuntoutukseen

17 §

Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaalihojauksen keinoin annettavaa tehostettua ja tavoitteellista tukea sosiaalisen toimintakyvyn ja elämänhallinnan parantamiseksi tai ylläpitämiseksi, syrjäytymisen vähentämiseksi sekä osallisuuden edistämiseksi. Sosiaaliseen kuntoutukseen sisältyy henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaan:

-
- *Ns. yleisen palvelun lisäksi sosiaalista kuntoutusta tulisi tarjota (järjestää) erityisesti päihteiden käyttäjille tai riippuvuuskäyttäytymiseen suunnattuna palveluna*
  - *Lisäksi sosiaalista kuntoutusta tulisi tarjota mielenterveysongelmasta tai psyykkisen toimintakyvyn heikkenemisestä johtuvaan tuen tarpeeseen.*

Lisätietoja:

Hallitussihteeri Anu Kangasjärvi

Lääkintöneuvos Helena Vormo, (terveydenhuollon palvelut)

Sosiaalineuvos Virva Juurikkala, (sosiaalihuollon palvelut)

